

Euskal Herria: independentziaranzko bidean (5)

“To be a Basque meant, and still means, to be a historical anomaly.”

(Over the Edge of the World, Lauren Bergreen¹)

Mark Kurlanski-k liburu interesgarri bat idatzi zuen: *The Basque History of the World*².

2009ko irailaren 27an, artikulu on bat agertu zen The New York Times delakoan: *Basque without borders*³.

Kurlanski-ri parafraseatuz, lanen sorta hau honelakoa izenda daiteke:

The Basque History of the Modern Money Theory towards the Basque Independence: MMT without borders.

Anomalia historikotik, hots, Paleolitikotik independentziara.

Lantxoak 2012an hasi ziren, *Euskal Herria: Paleolitikotik independentziara DTM-ren bidez*⁴ izeneko lanarekin.

1. Ekonomia zientzia, gobernu subiranoa, helburu publikoa eta MMT (hots, DTM)

Zientzia sozialak ez dira neutro. Ezinezkoa da. Eta ekonomia zientzia aurrerakoi ala atzerakoia izan daiteke. Ekonomia ortodoxoak ez dauka zerikusirik MMT-rekin, DTM-rekin.

Ezaguna dugunez, gobernu subirano batek ezin du bere dirurik ahitu. Berak nahi duen beste diru propio sor, jaulki dezake. Dena konputagailu teklatuari dagokio eta nahi dugun beste diru lor dezakegu.

Beste aldetik, gobernu erabil dezakegu helburu publikoa lortzeko, eta berau aurrerapen progresiboa da, dudarik gabe.

Noski, helburu publikoa ulertzeko hainbat modu daude. Eta helburu publiko hori lortzeko bideak ere, desberdinak izan daitezke.

Gainera, lortuko dugun edozein hobekuntza ez da inoiz nahikoa izango, hobekuntza eta aurrerapen batek beste aurrerapen bat lortzera garamatza, eten gabeko prosezuan. Ez dago azken punturik.

Hortaz, *zer egin lezakeen gobernuak* da galdera nagusia.

---

¹ Ikus L. Bergreen (2004) *Over the Edge of the World*. New York: Harper Perennial.

² Ikus <http://www.basqueed.org/Basque-History.htm>.

³ Ikus <http://travel.nytimes.com/2009/09/27/travel/27basque.html>.

⁴ Ikus <http://es.scribd.com/doc/80261313/Euskal-Herria-Paleolitikotik-independentziara-DTM-ren-bidez>.

Ekonomiaren alde monetarioa oso garrantzitsua da, Marx, Veblen edo eta Keynes-ek erakutsi ziguten moduan. Produkzio monetario modernoa ikertzerakoan diruarekin egiten dugu topo.

R. Wray-k dioenez, DTM berez da aurrerakoa⁵, eta horrela aldarrikatu behar dugu.

Are gehiago, Wray-k Marx eta Engels-en testu 'sakratu' bat proposatzen digu, kapitalismoaren bilakaera ulertu ahal izateko, *Manifestu Komunistaren* zati bat⁶.

---

⁵ Ikus <http://neweconomicperspectives.org/2012/03/mmt-for-austrians-part-4-is-description-without-theory-ideology-or-policy-desirable-is-it-even-possible.html>.

⁶ Hona testua: *Meantime the markets kept ever growing, the demand ever rising. Even manufacturer no longer sufficed. Thereupon, steam and machinery revolutionized industrial production. The place of manufacture was taken by the giant, Modern Industry; the place of the industrial middle class by industrial millionaires, the leaders of the whole industrial armies, the modern bourgeoisie.*

Modern industry has established the world market, for which the discovery of America paved the way. This market has given an immense development to commerce, to navigation, to communication by land. This development has, in its turn, reacted on the extension of industry; and in proportion as industry, commerce, navigation, railways extended, in the same proportion the bourgeoisie developed, increased its capital, and pushed into the background every class handed down from the Middle Ages.

...The executive of the modern state is but a committee for managing the common affairs of the whole bourgeoisie.

The bourgeoisie, historically, has played a most revolutionary part. The bourgeoisie, wherever it has got the upper hand, has put an end to all feudal, patriarchal, idyllic relations. It has pitilessly torn asunder the motley feudal ties that bound man to his "natural superiors", and has left remaining no other nexus between man and man than naked self-interest, than callous "cash payment". It has drowned the most heavenly ecstasies of religious fervor, of chivalrous enthusiasm, of philistine sentimentalism, in the icy water of egotistical calculation. It has resolved personal worth into exchange value, and in place of the numberless indefeasible chartered freedoms, has set up that single, unconscionable freedom — Free Trade. In one word, for exploitation, veiled by religious and political illusions, it has substituted naked, shameless, direct, brutal exploitation.

...The bourgeoisie has disclosed how it came to pass that the brutal display of vigor in the Middle Ages, which reactionaries so much admire, found its fitting complement in the most slothful indolence. It has been the first to show what man's activity can bring about. It has accomplished wonders far surpassing Egyptian pyramids, Roman aqueducts, and Gothic cathedrals; it has conducted expeditions that put in the shade all former Exoduses of nations and crusades.

The bourgeoisie cannot exist without constantly revolutionizing the instruments of production, and thereby the relations of production, and with them the whole relations of society. Conservation of the old modes of production in unaltered form was, on the contrary, the first condition of existence for all earlier industrial classes. Constant revolutionizing of production, uninterrupted disturbance of all social conditions, everlasting uncertainty and agitation distinguish the bourgeois epoch from all earlier ones. All fixed, fast-frozen relations, with their train of ancient and venerable prejudices and opinions, are swept away, all new-formed ones become antiquated before they can ossify. All that is solid melts into air, all that is holy is profaned, and man is at last compelled to face with sober senses his real conditions of life, and his relations with his kind.

The need of a constantly expanding market for its products chases the bourgeoisie over the entire surface of the globe. It must nestle everywhere, settle everywhere, establish connexions everywhere.

...The bourgeoisie has subjected the country to the rule of the towns. It has created enormous cities, has greatly increased the urban population as compared with the rural, and has thus rescued a considerable part of the population from the idiocy of rural life. Just as it has made the country dependent on the towns, so it has made barbarian and semi-barbarian countries dependent on the civilized ones, nations of peasants on nations of bourgeois, the East on the West.

The bourgeoisie keeps more and more doing away with the scattered state of the population, of the means of production, and of property. It has agglomerated population, centralized the means of production, and has concentrated property in a few hands. The necessary consequence of this was political centralization. Independent, or but loosely connected provinces, with separate interests, laws, governments, and systems of

Testu hori orain dela 160 urte idatzi zuten. Oda marxiar honetan enpresariaren ahalmena azaltzen da garbi.

DTM ez da marxista⁷, baina Marx-ek eta Engels-ek zioten modura, onartzen du kapitalismoaren potentzialtasuna: kapitalismoa *“has created more massive and more colossal productive forces than have all preceding generations together.”*

Keynes-ek ohartu zuen moduan, kapitalismo modernoak eskari agregatuaren gabezia, desberdintasun gehiegi eta langabezia jasaten ditu. Hori dela eta, politika oso beharrezkoa da, hornikuntzaren aldeko neurriak lortzeko, ‘merkatu libre’ eta ‘ikustezinezko esku’ mitoetatik kanpo.

Izan ere, UEU-ko blog honetan (<http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia>) ikus daitekeen moduan, gobernu diru laguntzarik gabe, ekonomia kapitalista zor-deflazio prozesu batean sar daiteke, zeinak ez baitu soilik ekonomia suntsitzen baizik eta politika faxista arriskutsuak askatu. Alta, horrelako diru laguntzen bidez, ekonomia burbuila handiagoetara bultzatzen da, helburu publikoa erabat baztertuz.

Baina, beste era batera jokatzuz, gobernuaren gidatzearekin helburu publikoa askoz hobeto lor daiteke, etengabeko eta amaigabeko prozesu batean. Horixe erakutsi digute DTM-koek.

2. Nahita sortu zuten krisia

Dakigunez, krisi finantzarioa nahita sortu zuten, apropos⁸.

Zergatik ez zuten inor espetxeratu azken krisian?

Hartu lasai eta irakur patxadaz ondoko lana⁹.

3. Eurolandiako zor guztiarekin bukatzeko metodorik zuzenena

Hona hemen Warren Mosler-en proposamen berria¹⁰:

---

taxation, became lumped together into one nation, with one government, one code of laws, one national class-interest, one frontier, and one customs-tariff.

The bourgeoisie, during its rule of scarce one hundred years, has created more massive and more colossal productive forces than have all preceding generations together. Subjection of Nature's forces to man, machinery, application of chemistry to industry and agriculture, steam-navigation, railways, electric telegraphs, clearing of whole continents for cultivation, canalization of rivers, whole populations conjured out of the ground — what earlier century had even a presentiment that such productive forces slumbered in the lap of social labor?

We see then: the means of production and of exchange, on whose foundation the bourgeoisie built itself up, were generated in feudal society. At a certain stage in the development of these means of production and of exchange, the conditions under which feudal society produced and exchanged, the feudal organization of agriculture and manufacturing industry, in one word, the feudal relations of property became no longer compatible with the already developed productive forces; they became so many fetters. They had to be burst asunder; they were burst asunder.

⁷ Marx-ek berak ere honelaxe esan zuen: *Ni ez naiz marxista.*

⁸ Ikus <http://es.scribd.com/doc/94265550/Krisia-induzitua-izan-da-Bai-esan-elkarterako-Santurtzi>.

⁹ Ikus <http://www.neweconomicperspectives.org/2011/09/william-black-why-nobody-went-to-jail.html>.

Europar Batasuneko estatu kide guztiak eurotan zergapetzen geldituko badira eta beren moneta propioetan zergapetzen hasiko, euroaren balioa zero izango da. Eta eurotan izendaturiko estatu desberdinetako gobernu-zor guztiak baliogabetuko dira, baita eurotan izendaturiko beste zor guztiak ere, beraz zorra desagertuko da.

Errazegia? Bai, baina egiazkoa.

Dakienak badaki, ez dakienak baleki.

4. Eurolandiako zor guztiarekin bukatu eta geroko egoera

Goazen urratsez urrats.

4. 1. Monetaren ABCa

Monetaren, alegia diruaren estatu-teoria:

- 1) Moneta edo dirua ez da gauza material bat, aktibo-pasibo bat baizik¹¹.
- 2) Moneta bati estatuak ematen dio balioa, zergapetzearen bidez. Estatuak aukeratzen du zein monetatan ordaindu behar diren zergak. Hots, beraren moneta propioan.
- 3) Estatu subirano batek bere moneta propioa jaukitzen du. Berak nahi eta behar duen beste moneta jaukitzen du (inflazio arazorik gabe, gaur egungo baldintzetan).
- 4) Estatu horrek bera moneta debaluaratu ahal du, kasu, esportazioak areagotzeko.
- 5) Estatu horrek politika fiskal apropos bat martxan jar dezake.
- 6) Moneta hori, beste monetekin batera, flotatu egiten da.
- 7) Kontuz moneta 'lokalekin'. Galdera hauxe da: zeinek ematen dio balioa moneta lokal horri?

4. 2. Mosler-en proposamena

Zer gertatzen da Mosler-en proposamenarekin¹²?

---

¹⁰ Ikus <http://moslereconomics.com/2012/04/19/euro-denominated-debt-consideration/>.

¹¹ Aspaldian aritu gara horretaz. Berriki oso ongi esplikatu du, berriz ere, Randall Wray-k ABC hori: <http://www.economonitor.com/lrwray/2012/04/19/does-chairman-bernanke-know-squat-about-money/>:

“I think the biggest policy failures in Washington over the past three or four decades are caused by **confusion over the nature of money**, and more specifically, **the nature of a sovereign currency**. So many of our policy makers simply do not understand that a sovereign issuer of the currency is not like a household user of the currency. **For a sovereign issuer, there is never a solvency constraint**. And **a sovereign issuer spends by issuing its currency—not by borrowing it**.

The whole Euroland mess could have been avoided if this had been understood—since countries would not have abandoned their sovereign currencies, or would have insisted on a different structure of the Euro make-up.”

“**A sovereign government does not really borrow its own currency, nor does it really even spend its tax revenue (receipts of its own currency)**. The best way to think about sovereign spending is “keystrokes”: **the sovereign government “keystrokes” its own IOUs into existence as it spends.**”

Eszenario berria honelakoa izanen da:

- a) Alemaniako euroak marko berri bilakatuko dira, Frantziako euroak libera, Espainiako euroak pezeta, eta abar. Jakinaenez, monetaren estatu-teoriaren arabera, estatuak, hots, zergapetzeak ematen dio balioa monetari. Eszenario berrian zergapetzea pezetatik gauzatzeak pezeta berriari ematen dion balioa. Gauza bera Frantzian liberarekin (eta, noski, beste estatu guztietan moneta desberdinekin).
- b) Estatu soil batean euroak iraun izateak esan nahi du estatu horretan eurotan zergapetzen dela, hortaz, euroaren balioa ez dela zero. (Nahiko izango litzateke Europar Batasuneko estatu kide soil batean euroak irautea, euroaren balioa zero ez izateko.)
- c) Baldin eta estatu guztietan (gure kasuan, Espainiar eta Frantziar estatuetan ere), moneta propioak erabiltzen badira zergapetzeko, orduan eta soilik orduan, eurotan izendaturiko zor guztiak zero izango lirateke, zeren euroak ez baitu balio zergapetzeko, hots, euroaren balioa zero dela.

Oharrak:

- 1) EBko estatu guztiak ez dira moneta jaulkitzaileak moneta erabiltzaileak baizik. Moneta jaulkitzaile bakarra EBZ da.
- 2) Baldin eta EBko estatu kide guztietan ez bada euroa onartzen zergatzeko, orduan estatu guztietan euroaren balioa zero da, baita EKZ-ko 'euroak' ere. Zertarako jaulki balio zero daukan moneta?

4. 3. Abantailak

- a) Estatu bakoitza (Espainia, Frantzia, balediko Euskal Errepublika independentea ere), subiranoa da, bere moneta (pezeta, libera, euskoa) jaulkitzen du eta bere moneta erabiltzen du. Beraz, bere subiranotasun monetarioa berreskuratzen du. (EH lehen aldiz bere historian subiranoa izango litzateke. Hortaz, aiantz euskal estatuari buruzko istorio aspergarri guztiak.) Orain EBn ez dago horrelako subiranotasunik.
- b) Estatu desberdinen arteko transakzioak eta merkataritza osoa nazio monetario subiranoen artean gauzatzen dira, kasu, Islandian eta Suedian gaur egun gertatzen diren atzerritar transakzioen antzera. (Apropos aipatu ditut bi nazio monetario subirano horiek!)
- c) Estatu bakoitzean politika fiskal apropos bat eta inolako atzerritar eraginik gabekoa martxan jar daiteke.

---

¹² Ikus <http://moslereconomics.com/2012/04/19/euro-denominated-debt-consideration/>.

- d) (Hurrengo batean ukituko dut baina) *lan bermeko*¹³ programa bat martxan jar daiteke, estatuaren langabeziari aurre egiteko eta inolako inflaziorik gabe.

Oharra: Beste aldetik, estatua subiranoa izateak ez du bermatzen monetaren funtzionamendua ongi ezagutzea. Etsenpluak nonahi: AEBak, Kanada, Britainia Handia, Australia,... Islandia, Suedia. Estatu guzti horiek subiranoak dira baina MMT-tik (DTMtik) oso urrun daude, alegia, monetaren funtzionamendua ulertzetik urrun.

4. 4. Oztopoak

Bat eta bakarra: gai ote dira EBko estatuak eurotik alde egiteko, denak eta batera, gaurko EBtik alde egiteko, euroa uzteko eta lehengo monetetara itzultzeko?

Zaila, oso zaila. Interes gehiegi daude hori ez gertatzeko, ez aipatzeko politikarien eta ekonomialarien ezjakintasun itzela.

Eta Alemania? Gai izango dira alemaniarrek daukaten aparteko abantaila alboratzeko?

4. 5. Duda

- i) Duda: banku zentral batek, berak jaulkitzen duen moneta batean, mailegu bat luzatu dio pertsona bati. Pertsona horrek berrordaindu behar du mailegua. Horrek monetarako eskaria sortzen du, nahiz eta zergak, moneta horretan, ez izan inoiz ez gehiago ordainduak izan.
- ii) Erantzuna: ez, ez dago inolako eskaririk. Moneta baterako zerga biltzea bukatzen denean, moneta horren balioa zero da, nahiz eta ordaindu gabeko zorra egon.

5. Estatistika ez da zientzia ekonomikoa

Ez. Ezta pentsatu ere ez. Gauza bat da datuak biltzea eta nolabait, kasu era estatistiko batez, datu horiek aurkeztea, eta beste bat, oso bestelakoa, datu horien zergatiak adieraztea.

Kontua da, edo izan beharko litzateke, datuak esplikatzea. Zer dela eta gertatu dira? Nondik eta nola iritsi da gaur egungo egoera horretara? Eta horrekin batera, egungo egoeran zertxobait gaizki baldin badago, zer egin daiteke etorkizunean egoera hobetzeko?

6. Eztabaidari beldur?

Non dago eztabaida EHko independentziaz arlo ekonomikoan eta finantzarioan? Horretaz nik EH osoan ez dut inon ezer ikusten. Ene ustez jendeak, oraindik ere, eztabaidari beldur dio... beldur diogu, hobeto esanda.

---

¹³ *Lan bermeko* programari buruz, ikus, sarrera gisa: <http://neweconomicperspectives.org/2012/03/mmp-blog-42-introduction-the-the-job-guarantee-or-employer-of-last-resort.html>.
<http://neweconomicperspectives.org/modern-monetary-theory-job-guarantee>.

Etsenplurik nabarmena, Eskoziarena. EHn jende askotxo liluratu du Eskoziak. (Jende gutxi, alta, liluratu du Islandiak? Esplikaziorik? Ez dut ezer topatu!)

Gainera Eskoziako politikarien artean, independentziaren alde daudenek ekonomiaz eta finantza arloaz esan dutena (ikus UEU-ko blog honetan - <http://www.unibertsitatea.net/blogak/heterodoxia> - Eskoziari buruzko zenbait adierazpen) lotsagarria da oso. Benetan aipatzen dituzten neurriak martxan jarriko balituzte, politikoki Eskozia independentea hondamendira eramango lukete. Abiadura handian gainera.

Inon irakurri ote dugu Eskoziako arazo horretaz ezer? Beldurra? Ez jakintasuna? Axolagabekeria? Batek daki!

donejurgi (joseba felix tobar-arbulu)